

اساس پروفایل کاربران و ردیابی جغرافیایی آنها بیش از ۵۰ درصد کاربران فعال بخش فارسی ظاهرا در ایران ساکن نیستند

بخشی از مسئله آن است که این شبکه عملا تلاشی برای تبلیغ برنامه‌های جدید خود در فضای آنلاین نمی‌کند و مخاطبان نمی‌توانند برای تماشای برنامه‌های دلخواه خود یا دنبال کردن گزارشگران محبوب‌شان به راحتی برنامه‌ریزی کنند. از این گذشته رژیم ایران مرتباً روی سرویس‌های تلویزیونی ماهواره‌ای که سیگنال‌های صدای آمریکا را پخش می‌کنند پارازیت می‌اندازد و شرکت‌های خصوصی‌ای که این سرویس‌ها را ارائه می‌دهند مجبورند صدای آمریکا را به نحوی غیررسمی بایکوت کنند. در نتیجه این شبکه فقط در چند سرویس ماهواره‌ای قابل دسترسی است و بینندگان اگر بخواهند تصویر تلویزیون صدای آمریکا را دریافت کنند مجبورند دیش‌های خاصی بخرند. برای خانواده‌های معمولی ایرانی هزینه کردن برای سیستم‌های اضافی صرفاً برای تماشای صدای آمریکا نوعی اسراف‌کاری است و بیشترشان از انجام آن صرف نظر می‌کنند. چون در سرویس‌های ماهواره‌ای موجود خود به صدها کانال فارسی دیگر دسترسی دارند. صدای آمریکا برنامه‌های آنلاین هم دارد ولی این کارها خیلی پیشرفته نیستند. شاخه آنلاین برای رسیدن به ابتدایی‌ترین اهداف خود به تعلیم بیشتر و کمک‌های دیگر نیاز دارد. از هدف‌گیری مخاطبان مطلوب تا حداکثرکردن دسترسی آنلاین مقابله با اطلاعات جعلی و تحلیل مخاطب و داده‌ها. بیشتر حساب‌های کاربری آنلاین صدای آمریکا تایید نشده هستند و در نتیجه «ارتش سایبری» تهران به راحتی می‌تواند مشابه آن‌ها را جعل کند. مقررات دولت آمریکا مانع از این شده که این شبکه وی‌پی‌ان و ابزارهای ضدفیلتر اختصاصی خودش را برای توزیع میان مخاطبانش توسعه دهد. بدون حل این مسائل فنی تلاش برای سازگارکردن محتوای ژورنالیستی شبکه برای مخاطب آنلاین تاثیر ناچیزی خواهد داشت.

کم‌بیننده بودن صدای آمریکا با توجه به برتری‌های ذاتی واشنگتن در دسترسی به مخاطبان ایرانی مایه بسی تاسف است. مثلاً زبان انگلیسی در بسیاری از مناطق ایران زبان دوم محسوب می‌شود که عمدتاً به خاطر در دسترس بودن آنلاین دوره‌های علمی آزاد و وجود دیگر مواد آموزشی به انگلیسی در این مناطق است. به علاوه بسیاری از ایرانیان تحصیل‌کرده تمایل دارند به کشورهای انگلیسی‌زبان مهاجرت کنند و این آن‌ها را به برنامه‌هایی که از آمریکا و درباره آمریکا پخش می‌شود به مراتب بیشتر علاقه‌مند می‌کند.

برنامه‌های دیگر تحت حمایت مالی آمریکا

شبکه آمریکایی «رادیو فردا» توانسته در داخل ایران مخاطبانی را که دنبال منبع خبری مستقل هستند به خود جلب کند. تا حدی به این دلیل که مطابق بررسی‌ها عده کمی از مخاطبان می‌دانند این شبکه به عنوان بخشی از رادیو اروپای آزاد تحت حمایت مالی دولت آمریکا است. تحلیل پست‌های فیس‌بوک و توئیتر با ابزار هوش مصنوعی نشان می‌دهد ۵۰ تا ۷۰ درصد مخاطبان این شبکه ایرانیان مقیم جمهوری اسلامی هستند. رادیو فردا در پراگ مستقر است که فقط دو ساعت و نیم با ایران اختلاف زمانی دارد و این مزیتی در واکنش به اخبار فوری به آن می‌دهد که صدای آمریکا ندارد. چون استودیوی صدای آمریکا در واشنگتن باید با هشت ساعت و نیم اختلاف زمانی دست و پنجه نرم کند.

تلاش‌های وزارت خارجه برای ارتباط با ایرانیان تلفیقی از شکست و موفقیت بوده است. وبسایت فارسی «سفارت مجازی» بخش‌های بسیار آموزنده‌ای درباره ویزاها تحصیل در آمریکا و موضوعات مشابه دارد. اما مطالب مربوط به روابط ایران و آمریکا بسیار اندک و به نسخه‌های فارسی بیانیه‌های گهگاهی دولت آمریکا محدود است که بعضی از آن‌ها اهمیت چندانی ندارد و برخی دیگر بد ترجمه شده است.

از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۶ دیپلمات آمریکایی آلن ایر به عنوان سخنگوی فارسی‌زبان وزارت خارجه خدمت کرد و دوره فعالیت او بسیار موفق بود. ایر که فارسی را روان صحبت می‌کند و فرهنگ و ادبیات فارسی را عمیقاً می‌شناسد در پاسخ به پرسش‌های رسانه‌های بدگمان ایرانی به خوبی از شعر فارسی استفاده می‌کرد. او در نهایت چنان احترام و شهرتی کسب کرد که روزنامه‌های ایرانی اغلب عکس او را بالاتر و بسیار بزرگتر از عکس روسای جمهور ایران در همان صفحه چاپ می‌کردند. خوب است که وزارت خارجه یا آلن ایر را برگرداند یا سخنگوی دیگری بیابد که به خوبی با فرهنگ ایرانی آشنا باشد.

تلاش‌های «مرکز تعامل جهانی» وزارت خارجه بیشتر مشکل‌آفرین بوده است. مأموریت اعلام‌شده آن عبارتست از «هدایت رهبری همگام‌سازی یکپارچه‌سازی و هماهنگی تلاش‌های دولت فدرال برای شناسایی درک افشاء و مقابله با پروپاگاندا و دروغ‌پراکنی دولتی و غیردولتی خارجی». ولی اولین ابتکار این مرکز برای مقابله با پروپاگاندا رژیم ایران موسوم به برنامه ایران دیس‌اینفو «IranDisinfo» از سوی دولت ترامپ فاجعه‌آمیز بود. بعد از آن که فعالان حقوق بشر و ژورنالیست‌ها (که بسیاری از آن‌ها شهروندان آمریکا بودند) این مرکز را به ترول کردن و دیگر آزارهای آنلاین متهم کردند این برنامه تعلیق شد و دیگر بودجه‌ای به آن داده نشد.

جنگ فرهنگی-سایبری خامنه‌ای

رژیم ایران به اهمیت استراتژیک قدرت نرم جنگ روانی و دیپلماسی عمومی کاملاً آگاه است. مقامات بلندپایه ایران بیشتر دنیای آزاد را «دشمن» خود می‌دانند و علی خامنه‌ای رهبر ایران در سال ۲۰۲۱ طی سخنرانی خود در مراسم تنفیذ

<https://farsi.khamenei.ir/print-content?id=48413>) حکم ریاست‌جمهوری ابراهیم رئیسی معنای این طرز فکر را این‌گونه توضیح داد: «امروز بیشترین تحرک دشمنان ما علیه ما بیش از تحرکات امنیتی و اقتصادی تحرکات تبلیغاتی و جنگ نرم و تبلیغات رسانه‌ای است برای اینکه بر افکار عمومی مردم مسلط بشوند مبالغ هنگفت هزینه می‌کنند. فکرهای بسیاری را در مجموعه‌های فکری برای این کار استخدام می‌کنند تا بتوانند افکار عمومی کشورها را -از جمله بیشتر از همه امروز کشور ما را که هدف سوءنیت قدرتهای بزرگ است- قبضه کنند و در اختیار بگیرند»

در نگاه اول کاهش بودجه اخیر رژیم برای پخش برنامه‌های خارجی تحت کنترل دولت ممکن است در تناقض با نگاه خامنه‌ای باشد. سال گذشته بودجه سرویس‌های خارجی یک سوم کاهش یافت و شبکه‌هایی مثل رادیو دری پرس تی‌وی و العالم و هیسپان تی‌وی کوچک‌تر یا متوقف شدند و قادر به پرداخت دیون خود به شرکت‌های ماهواره‌ای از قبیل نایل‌ست و عرب‌ست نبودند و وی‌پخش گسترده دیگر رسانه‌های رژیم احتمالاً این خسارت‌ها را جبران می‌کند.

در داخل صدا و سیمای جمهوری اسلامی (IRIB) از طریق نه کانال تلویزیونی ملی و بیش از شصت کانال محلی تبلیغات رژیم و برنامه‌های دیگر را منتشر می‌کند. برنامه‌های آن‌ها اغلب با محتوای شرکت‌های تولیدکننده «خصوصی» که گویا وابسته به سپاه پاسداران هستند تکمیل می‌شود. این شرکت‌ها صدها فیلم و سریال تلویزیونی پخش می‌کنند که ادعا می‌شود ارزش تولید بالایی دارند و از همه جا از جمله در سایت‌های پرطرفدار اشتراک ویدیو مثل «آپارات» قابل دسترسی اند. ظاهراً برخی از این برنامه‌ها بینندگان ایرانی-آمریکایی زیادی از جمله مهاجران نسل دومی و سومی را به خود جلب می‌کند. مثلاً تریلر جاسوسی «گانو» که یک سریال تلویزیونی پربیننده است و شکار جاسوسانی را که قصد خرابکاری در برنامه هسته‌ای ایران دارند به دست مأموران اطلاعاتی ایران به تصویر می‌کشد.

علاوه بر این‌ها خامنه‌ای از کنترل گسترده خود بر بودجه‌های ملی استفاده کرده تا در فضای سایبری بیشتر از پخش برنامه‌های بیرون‌مرزی سرمایه‌گذاری کند. اظهارات او در گذشته (<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=47637>) درباره این موضوع حاکی از دیدگاهی جنگ‌طلبانه به فعالیت ایران در این بخش است: «امروز قوت در فضای مجازی حیاتی است امروز فضای مجازی حاکم بر زندگی انسان‌ها است در همه دنیا ... دشمنان از لحاظ فضای مجازی دارند برنامه‌ریزی می‌کنند ... از لحاظ فضای مجازی آرایش جنگی گرفته ... و در مقابل این دشمن ... ملت ایران بایستی آرایش مناسب بگیرد باید خودش را آماده کند در همه بخش‌های مختلف». بر اساس این طرز فکر او به دولت دستور داده «فضای مجازی را به نفع ملت مدیریت کند» که در عمل یعنی اختصاص بودجه‌های کلان به چندین دفتر و اداره و سازمان که گاهی با هم همپوشانی دارند به منظور «جنگ سایبری» علیه دشمنان داخلی و خارجی.

اصلاح دیپلماسی عمومی آمریکا

تلاش‌های گذشته برای اصلاح تلویزیون فارسی صدای آمریکا نتایج تأثیرگذاری نداشته است. رقابت مستقیم با پروپاگاندا رژیم ایران هم به پول بسیار بیشتری از آنچه کنگره تمایل دارد ارائه کند نیاز دارد و هم به مدیریت خلاق‌تر و تأثیرگذارتر دولت به رویکرد مقرون‌به-صرفه‌تری نیاز دارد که بر پایه‌های قوی قدرت نرم آمریکا قرار داشته باشد. ایرانی‌ها هم‌اکنون حجم زیادی از برنامه‌های تلویزیونی و محتوای آنلاین آمریکایی را تماشا می‌کنند که همه آنها تولیدات دولت آمریکا نیست. بنابراین مقامات باید بر ارائه ابزارهای امنی تمرکز کنند که ایرانی‌ها برای اطمینان از ناشناس ماندن در فضای آنلاین و دورزدن فیلترینگ شدید و فعالیت‌های نظارتی رژیم از آن‌ها استفاده کنند. چنین رویکردی هم برنامه‌سازی خصوصی آمریکا و هم سرویس‌های دولتی مثل بخش فارسی صدای آمریکا را که هنوز نتوانسته این نیاز حیاتی را رفع کند تقویت خواهد کرد.

یک حوزه به مراتب مهم‌تر پرداختن به آن گروه از اپ‌های موبایلی است که ایرانی‌ها در آنها حضور گسترده‌ای دارند. مثلاً اینستاگرام تلگرام و کلاب‌هاوس و احتمالاً تمرکز کمتر بر توئیتر و فیس‌بوک و در آینده هم با مطرح شدن اپ‌های چندرسانه‌ای جدید دولت آمریکا باید آماده سازگاری سریع باشد.

سرانجام با توجه به واقعیات بودجه‌ای فعلی واشنگتن باید هم محتوای تلویزیونی فارسی خود را کاهش دهد و هم نقطه تمرکز آن را تغییر دهد. برنامه‌سازی به جای آنکه سعی کند همه چیز را پوشش دهد و خواسته همه را تأمین کند باید انحصاراً درباره آمریکا سیاست آمریکا و بحث‌های سیاست‌گذاری باشد. تمرکز هرگونه محتوای فرهنگی باید بر این باشد که تفاوت‌های بین جامعه باز آمریکا و محدودیت‌های سختگیرانه جمهوری اسلامی را برجسته کند.

آرش علیایی تهیه‌کننده تلویزیونی و روزنامه‌نگار ویدئویی با سابقه است که در ایران و واشنگتن برای رسانه‌هایی چون شبکه خبری سی.بی.اس صدای آمریکا و تلویزیون ایران اینترنشنال کار کرده است. مهدی خلجی هموند خانواده لیبسکی در انستیتو واشنگتن است و در گذشته با رادیو فردا بی‌بی‌سی فارسی و رادیو اروپای آزاد کار کرده است.

BRIEF ANALYSIS

Hasakah Residents Worry with ISIS Fugitives from al-Sinaa Prison Still Loose

۵ آوریل ۲۰۲۲

Nour Al-Ahmad

(/policy-analysis/hasakah-residents-worry-isis-fugitives-al-sinaa-prison-still-loose)

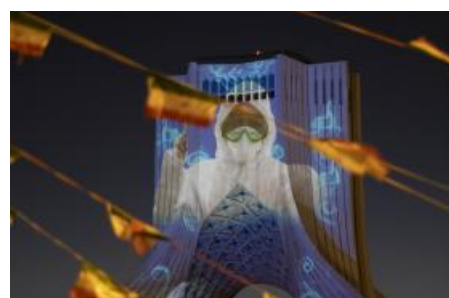
ARTICLES & TESTIMONY

Kurdish Infighting Could Undermine a Sovereign Iraqi Government

۵ آوریل ۲۰۲۲

David Schenker

(/policy-analysis/kurdish-infighting-could-undermine-sovereign-iraqi-government)

تحلیل کوتاه

کووید در خاورمیانه: ارزیابی در آستانه سال سوم

۵ آوریل ۲۰۲۲

شارون آبروی-پریس،
آبراهام فلکسمن،
دکتر کامیار علایی

(/fa/policy-analysis/kwwyd-dr-khawrmyanh-arzyaby-dr-astanh-sal-swm/)

[\(fa/policy-analysis/dmkrazy-w-aslah/\)](#) دمکراسی و اصلاح

[\(fa/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#) عرب و اسلام سیاسی

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران